

УДК 658.5:005:339.9

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «СТАЛИЙ РОЗВИТОК»

Р. М. Місюня¹, А. Б. Зубкова²

¹ аспірант кафедри міжнародного бізнесу та фінансів, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

*² доцент кафедри міжнародного бізнесу та фінансів, канд. економ. наук, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
rysland1@gmail.com*

Концепція сталого розвитку, що багатьма вченими називається як одна з найбільш прогресивних соціально-економічних концепцій XXI століття, набуває інтересу і серед вітчизняних дослідників та практиків. Усвідомлення необхідності доцільного та відповідального ставлення до використання природних ресурсів та виробничих процесів лише додає актуальності вивченню даної концепції. Однак, відсутність єдиного загальноприйнятого переліку відповідної наукової лексики та набору термінології під час перекладу та написання наукових праць українською, ускладнює процес обміну науковими здобутками серед дослідників.

З метою розуміння ключової змістовної складової концепції сталого розвитку, необхідно розуміти еволюційну трансформацію самого поняття, історію використання термінів «сталий розвиток» та «sustainable development», а також дослідити різницю в підходах до передачі цієї змістовної складової різними авторами.

Сучасна назва концепції сталого розвитку найбільш широко використовується в перекладі англійською «sustainable development», хоча коріння розвитку основних засад концепції сягають набагато глибше і беруть свій початок у XVII столітті. Відтак, на початкових етапах формування основних засад сталого розвитку, полем імплементації була галузь промислового лісництва та видобутку деревини.

Наприклад, у період 1660х років, Англія зіштовхнулася із усвідомленням виснаження ресурсу деревини. Дж. Евелін у своєму есе 1662р. стверджував, що «посадка дерев повинна розглядатися як національний обов'язок, щоб зупинити руйнівну надмірну експлуатацію природних ресурсів», подібне стверджував і Ж.Б. Кольбер у 1669р. у своїй праці «Ордонанс». Хоча у даних публікаціях не було запропоновано єдиного терміну для опису нової концепції, але було висвітлено основну ідею сталого розвитку – використання ресурсів сьогодні без шкоди для майбутніх поколінь [1].

Першим, хто запропонував альтернативну назву для нового підходу до галузі лісництва став німецький аристократ Ганс Карл фон Карловіц у своїй праці «Sylvicultura oeconomica» у 1713 році [2]. Він цікавився способами забезпечення довгострокового доступу до ресурсу деревини та наголошує, що це має бути «безперервне, стійке і тривале використання». Для цього він використав поняття «nachhaltig», що з німецької може бути перекладено як «сталий» або «стійкий». Саме у цей час відбулось переосмислення економічних процесів видобутку, виробництва та споживання. Вперше формується фундамент екологічної економіки: усвідомлення того, що існують ліміти використання природних ресурсів.

Наступним етапом стали дослідження А. фон Гумбельта та Г.Л. Гартіга у 1790х роках, що ввели поняття «стійкого врожаю» [3]. У період XVII –XVIII століть, концепція нового підходу до процесів відтворюваного лісництва набувала популярності у регіонах центральної Європи, Англії та Скандинавії. У 1900х роках концепція почала запроваджуватися у США. Відтак, під час спроб подолання економічної, соціальної та екологічної кризи в Америці у 1930х роках, Ф. Д. Рузвельт наголошував на необхідності урахування екологічної складової. Відповідно до його нової політики, у боротьбі з

ерозією ґрунтів, Цивільний захисний корпус залучив мільйони молодих безробітних до лісовідновлення. «Мудре використання» стало відправною точкою для екологічної концепції «Етики землі» (А. Леопольд), що набула популярності у 1960х роках під час нового підйому екологічної сумлінності [4].

Під час подальшого вивчення та доопрацювання основних ідей гармонійного та довгострокового функціонування людини на планеті, було представлено власне поняття «сталий розвиток» на «Саміті Землі» у Ріо-де-Жанейро в 1992р. Згідно із заявою Організації Об'єднаних Націй, основні аспекти було зібрано у стратегічну концепцію формування та збереження майбутнього планети, а нове поняття мало стати ключовим для опису нового балансу між використанням та збереженням природних потенціалів та ресурсів. Комісія Брундтланда, що була присутня на саміті в Ріо, визначила його в 1987 році як «розвиток, який відповідає потребам сьогодення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби» [5].

Розуміючи основні історичні етапи та передумови формування концепції сталого розвитку, полегшується процес передачі її значення під час перекладу українською. Сталий розвиток на рівні держави та регіонів України свого часу вивчали В. Антонюк, В. Гарбар, О. Новікова, Н. Пашкова, та інші. Під час формування термінології слід враховувати понятійну точність та відповідність, здатність творити похідні терміни та легкість звучання, підходів до передачі змістовної складової є декілька.

У своїх працях, В. Гросул та О. Новікова наголошують на більшій відповідності поняття «сталий», адже воно, з наукової точки зору, означає здатність зберігати цілісність не лише у певний момент часу, а й у динаміці [6]. Існують і ті дослідники, що вважають необхідним використання альтернативного перекладу поняття. Наприклад, згідно до роботи В. Непийводи, у значенні необмеженої тривалості, гармонійності і збалансованості, це має бути «підтриманий розвиток». На переконання О. Вебера, доцільно вживати варіанти «розвиток, що неперервно самопідтримується», «збалансований розвиток». В. Гарбар наголошує, що з урахуванням контексту, термін може бути перекладений як «життєздатний розвиток. Також поширеним є тлумачення цього терміну як «всебічно збалансований розвиток» [7, 8].

Отже, єдиної думки в українському науковому колі щодо правильності перекладу назви концепції «сталого розвитку» наразі немає. Тим не менш, усвідомлюючи основні засади концепції та процес їхнього формування, можна наголосити на необхідності акцентувати увагу на таких характеристиках як «сталість», «довгостроковість», «підтримуваність», «стійкість». Дана тема потребує більш глибокого та детального вивчення з урахуванням усіх етимологічних ознак та особливостей.

Список літератури:

1. Ziai A. Development discourse and global history: From colonialism to the sustainable development goals. – Routledge, 2015.
2. Grober U. Deep roots-a conceptual history of 'sustainable development'. – 2007.
3. Bartniczak B., Raszkowski A. Sustainable forest management in Poland // Management of Environmental Quality: An International Journal. – 2018.
4. Keiner M. History, definition (s) and models of sustainable development. – ETH Zurich, 2005.
5. Borowy I. Defining sustainable development for our common future: A history of the World Commission on Environment and Development (Brundtland Commission). – Routledge, 2013.
6. Сталый розвиток промислового регіону: соціальні аспекти : монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін. // Донецьк : НАН України, Інститут економіки промисловості, 2012.
7. Непийвода В. П. Проблема відтворення англомовних термінів "sustainable development" та "sustainability" в українській правничій мові / В. П. Непийвода // Екологічний вісник. – 2008. – № 3. – С. 24–26.
8. Гарбар В. В. Теоретичні основи забезпечення сталого розвитку фермерських господарств / В. В. Гарбар // 36. наук. праць Уманського національного університету садівництва. – 2012. – Вип. 81(2). – С. 177–183.